

FOLK OG LAND

 Sigurd Haugen
 Mellum 39

NR. 11 — 15. ÅRGANG

LØRDAG 28. MAI 1966

LØSSALG 1 KRONE

ALEXANDER LANGE:

Da Quisling og Støren hindret gisselskyting av 10.000 nordmenn

Det vil i den kommende tid utvilsomt bli mer stål i luften for visse norske «historikere». Man har brukt kunst og flid til enten å lese lover og dokumenter mot sin ordlyd, eller ikke å lese dem, offisielt da, i det hele tatt! Man har — som nu mange vet, neglisjert fakta av tildels vesentlig betydning for hendelsesforløpet. Alt dette er skjedd og skjer i disse herrenes tildels statsbetalte døgnfluer fra studerkamrene i erkjent affekt som hildrer blikket for den sanne sammenheng! Når Man nu granske snart skriver i motsatt retning vil vi få høre fra vedkommende at den sterke FURØR occupationis var hovedgrunnen til skoddeskrivert, akkja, for så lenge som mulig å søke å skjule innenlands — og nu ved motboken mot HEWINS & CO., utenlands det stort sett historiske og rettslige falskneri som aktorateret i Quislingsaken og de kombinerte innretninger Solem, Arntzen, Aulie, Berg, Wold m. fl. og okkupasjonsoppgjøret bygger på. — Og som minst 80 fremstående norske mennesker, som ikke var medlem av Nasjonal Samling, har pekt på de forskjellige graverende sider av.

I Frankrike innså etterkrigsprofitørene at en som rettsoppgjør forkledt likvidering av syndebukker ikke holdt overfor levningene av den klare galliske ånd! Derfor myrdet man der sans fa-

Politipresident Lahlums og Trondheim politikammers innsats

Ministerpresident Quisling kommer til Berlin og blir tatt imot med militære æresbevisninger.

con over 200 000 mennesker etter frigjøringen av de bundne komplekser — — Den franske revolusjon med 17 000 døde var det rene lekeverk mot disse det moderne Frankrikes massakrer, også av krigsfanger.

Visstnok 28. januar 1945 hadde ministerpresident Quisling, ledsaget av ekspedisjonssjef Finn Støren sitt siste møte med Hitler. Dette

fremgår av en interessant og vesentlig artikkel i MORGENBLADET av Johan Scharffenberg for lørdag 8. mai 1954. I det følgende bygger jeg på denne artikkel som burde ha vært eksamenlesning for skoddeskrivere. Til grunn legges også herr Anton Lahlums skrivelse av 18. november 1957 til overlege Johan Scharffenberg, i anledning denne Scharffenbergs utredning om Quislings og Terbovens dramatiske kamp om Hitler i Berlin i anledning av en sabotasjesprengning mot et norsk tog med tyske tropper og norsk jernbanepersonell ved Jørstad bro i Nord-Trøndelag. Det som spisset situasjonen opp under møtet i Berlin var at sabotasjen i Trøndelag fant sted under dette.

Anton Lahlum var på dette tidspunkt politipresident i Trondheim. Sabotasjen mot broen førte til at toget styrtet i elven. Det norske jernbanepersonell omkom på én nær, ca. 200 tyskere og ca. 100 hester. Man kan

(Forts. side 2)

FERDINAND:

Mannen bak tungtvannsakksjonene avslører

DET VAR SJEFEN FOR DEN AMERIKANSKE ATOMBOMBESTILLING, GENERAL GROVES, SOM FIKK DREVET GJENNOM AKSJONENE I NORGE — SKJØNT HAN SELV IKKE TRODDE PÅ DE NORSKE AGENTERS MELDINGER

I USA er det kommet en meget interessant bok av mannen som ledet prosjektet med fremstilling av atombomben, general Leslie Richard Groves. Den heter «Now it can be told». (Nu kan det fortelles!). Senere er boken forøvrig kommet også i tysk oversettelse på Verlag Kiepenhauer & Witsch under samme tittel «Jetzt darf ich sprechen».

Vår gode medarbeider FERDINAND, som er en ekspert nettopp på de ting boken omhandler, har anmeldt denne bok for FOLK OG LAND. Da det her dreier seg om ting av spesiell interesse for Norge i forbindelse med den såkalte «tungtvannsakksjonen», er anmeldelsen meget utførlig og så lang at vi må dele den på to numre. Vi skulle tro at den vil bli lest med megen interesse — forhåpentligvis også på de rette steder utenfor vår vanlige lesekrete.

I.

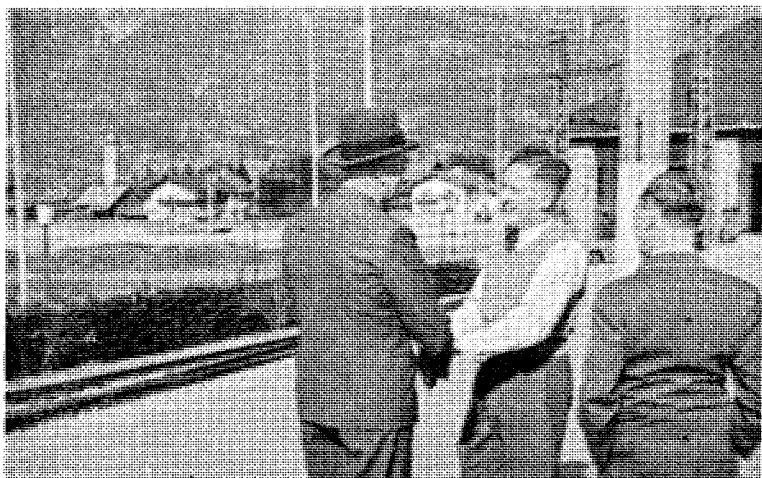
Høsten 1942 var atomforskningen i USA kommet så langt at konstruksjonen av en atombombe og dens strategiske benyttelse som våpen var rykket innenfor grensene av det mulige. I

overbevisningen om å ha skapt et kraftig våpen med hittil uanet ødeleggelsesvirkning, og om at dette nye amerikanske våpen med et eneste tordenslag skulle gjøre slutt på 2. verdenskrig, besluttet den amerikanske regjering under Roosevelts ledelse å begynne Manhattanprosjektet MED. General Leslie Richard Groves overtok den militære ledelse av prosjektet.

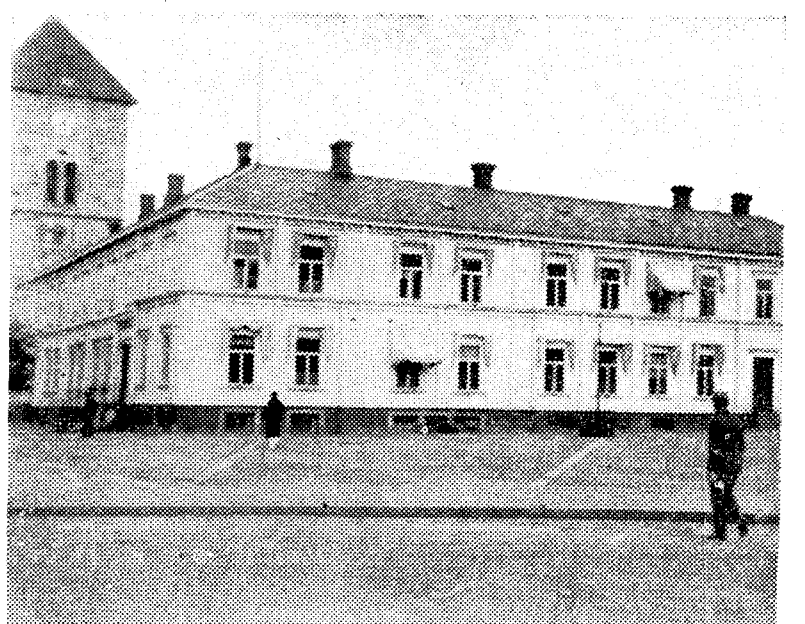
Bemerkelsesverdig oppriktig og utførlig forteller Groves hvorledes det kom til avgjørelsen å lage atombomben, og hvilke vanskeligheter selve konstruksjonen av bomben var og forberedelsene til å kaste den ned over Japan.

Det belgiske selskapet UNION MINIERE i Katanga (Afrika) måtte vinnes for saken, da man brukte uranmalm derfra. Union Miniere kunne jo også ha solgt malmen til Tyskland. Til å utvikle og å konstruere atombomben kunne det bare bli tale om et industri-konsern med særlig pålitelige og ansvarsbevisste ingeniører, da hemmeligholdelsen var en av de viktigste forutsetninger

(Forts. side 6)

Minister Støren (med ryggen til og hatt) sammen med ministerialdirigent Müller (med ansiktet hit) og dr. Taubert fra Propagandadepartementet.

Politikammeret i Trondheim (Hornemanngården).

Da Quisling og Støren -

(Forts. fra side 1)

tenke seg de farlige konsekvenser med repressalier for den lokale befolkning. Tidligere politipresident Lahlum skriver at sabotasjen kunne lede til at det tyske sikkerhetspoliti påsto at det var folk på stedet som hadde forøvet attentatet eller hjulpet til. Det ordinære norske politi hadde ikke noe med efterforskningen i en slik sak å gjøre. Her grep det tyske sikkerhetspoliti inn. Men han ville prøve å holde seg à jour med sakens utvikling og treffe de mulige tiltak for å beskytte sivilbefolkningen.

Politipresidenten tok ut 3 øvede politibetjenter fra kriminalpolitiet i Trondheim og beordret dem til å reise til ulykkesstedet. De fikk følge med et ekstratog som STATSBANENE satte opp med rednings- og rydningsmannskaper. Før de reiste drøftet han saken med dem. De ble enige om at man fikk prøve å få tyskerne overtudet om at det var sabotører innkommet over svenskegrensen, som hadde vært påferde, og at den stedlige befolkning ikke på noen måte var blandet inn. Politipresident Lahlum ga betjentene beskjed om å sette seg i forbindelse med den lokal-kjente lensmann. Det var hans oppfatning at det var sabotører fra Sverige som hadde foretatt sprengningen (eller at de var sluppet ned fra fly, fra SOE eller OSS), og at de forlengst var tilbake i Sverige. Grensen ligger jo ikke langt unna. Det viste seg også at Trondheimspolitiet antagelse var riktig. Lensmannen og betjentene fant sabotørenes skispor i terrenget. Det førte til en hytte hvor de hadde oppholdt seg, og derfra videre inn til Sverige. Det kunne heller ikke påvises at de hadde fått hjelp av befolkningen.

Dette måtte også det tyske sikkerhetspoliti godta tilslutt. Jeg skulle anta det norske politi også ved denne anledning fikk forhindre drastiske repressalieaksjoner fra okkupasjonsmaktens side, sluttet politipresident Anton Lahlum.

Delvis bygget på Finn S. Størens fremstilling, skriver Johan Scharffenberg i den før nevnte artikkel i Morgenbladet blant annet at Quisling og Finn Støren reiste i annen halvdel av januar 1945 med fly til Berlin, ledsaget av den tyske politisjef Fehlis. Kort etter kom Terboven selv til Berlin og fikk straks adgang til Hitler, mens det varte to eller tre dager til Quisling ble mot-

tatt. Det har ikke vært mulig å fastslå sikkert datoen for Quislings ankomst, mine hjemmelsmenn — skriver Scharffenberg — tror at det må ha vært tirsdag 23. januar... Scharffenberg fikk allerede høsten 1951 muntlige og skriftlige forklaringer av to unge nordmenn som den gang oppholdt seg i Berlin og talte igjen med dem og sammenholdt deres erindringer med Størens fremstilling. På viktige punkter stemmer de overens, men da der ikke foreligger samtidig optegnelser, er det ikke mulig sikkert å fastslå alle enkeltheter..., skriver han.

Sikre holdepunkter er at Hitler — ifølge det stenografiske referat i «Hitler directs his war» — 27. januar klaget over at han skulle ha et møte med Quisling for å «hypnotisere» ham. 28. januar ble offentliggjort en offisiell meddelelse om den «tillitsfulle og hjertelige samtale» mellom Hitler og Quisling, i nærvær av Ribbentrop, Lammers, Bormann og Terboven, og på norsk side Støren.

Quisling bodde i Gästehaus des Reiches. I ventetiden mens Terboven bearbeidet Hitler, søkte Quisling, Støren og deres to medarbeidere støtte hos Rosenberg, som erklærte seg selv «kaltgestelt» og maktløs, samt Goebbels, Berger (Himmlers stedfortreder) og andre størrelser. De utarbeidet også et mer beskjedent subsidiært program med krav om opphør av gisselskytning og standretter, opphør av deportasjon, hjemsendelse av studentene m. m. Det lykkedes å hindre påtenkte nye rekvisisjoner i Norge.

Størst interesse har Størens skildring av en bankett Lammers holdt i Gästehaus til ære for Quisling. En rekke ministre og høyere embetsmenn var tilstede, bl. a. den nye øverstkommanderende i Norge, general Boehme.

— Da vi satt og drakk kaffe i salongen etter midt dagen, kom plutselig Terboven til syne sammen med sin representant i Berlin, Wittler. Terboven meddelte høytidelig at der hadde funnet sted et attentat på Nordlandsbanen hvor et tog med tyske militære var ødelagt. Han kom direkte fra et møte med Hitler, sa han, og han fremla et dokument som var utferdiget sammen med Hitler (eller forfattet av Hitler). Dette dokument ventet på Quislings underskrift. Terbovens underskrift forelå alt,

(Forts. side 7)

Samvittighetens kvaler

Det var engang, det var så moderne å snakke om «Villedte Landsmenn». Dette uttrykk var tilslutt så frynsete at det var helt utslitt. Ser vi oss rundt i det norske samfunn idag, har det sin gullkantede verdi, fordi det aldri har vært flere villedte landsmenn enn det er idag.

Man skulle tro at når Quisling var dømt og henrettet, så var alle tiltaleposter medtatt i dommen, men i presse, radio og kringkasting dukker det hver dag opp nye tiltaleposter og flere bevis. Var virkelig dommen så tvilsom, at det må spisses på med nytt stoff? Det må fabrikeres flere helter, konstrueres opp flere heltegjerninger og mere løgn, for å overbevise utlandet om at dommen var fortjent, og mr. Hewins' bok bare tøv.

Vi har filmen «Helter fra Telemark» som går sin seiersrunde over hele landet. Er det blitt heltegjerning å drepe 14 uskyldige mennesker? Disse som utførte denne tragedien burde naturligvis vært stilt for retten, hadde vi hatt en rettsstat.

Nu har stortinget lett med lys og lykte etter flere helter. De var heldige. Alle sjøfolk som bemannet handelsflåten under krigen var helter og fortjener høyeste pensjon av den norske stat. Det er bare den ting at den norske handelsflåte den gang var chartret av England og Amerika. Det kom ikke en kilo av de varer de fraktet til Norge. Var det ikke da rettferdig at de som hadde nytte av båtene betalte sjømennene denne pensjon, og ikke Norge som slaget var rettet imot?

Nu avvertes igjen etter flere helter. I «Nationen» for lørdag 16/4 bes alle som saboterte landets idrett om å melde seg for å motta flere medaljer, mer ros — alle skal inn i rekkene på den riktige siden. Samvittigheten brenner og svir, mere olje på flammene! At «Nationen» tør delta i dette muldvarporkester. Det finnes ikke avis eller person som har vervet fler NS-medlemmer enn nettopp den. Det var mange troskyldige som leste «Nationen» i 1940, da Th. Adahl skrev at alle som mente noe med sin fedrelandskjærlighet burde melde seg inn som medlemmer, da en viss prosent av landets borgere måtte støtte opp for å få en norsk regjering. Da 1945 kom bare skiftet «Nationen» skjorte (eller redaktør) og var den verste av alle til å hyle «Korsfest, Korsfest», og det fortsetter frem-

En uredd mann

Det er både med glede og undring en leser den lange redaksjonsartikkelen i det siste nummer av tidsskriftet «Frihug». Lederen omhandler R. Hewins Quislingbiografi og har mange verdifulle utdrag fra boken. Det er en sakelig og objektiv bedømmelse av Hewins verk som gir oss en tydelig forståelse av at redaktøren av Frihug har en positiv innstilling til sannheten. En attest som en dessverre ikke kan gi svært mange av våre redaktører i dag.

Og dernest må en si: Denne redaktøren må være en uredd mann. —

En kunne nesten være fristet til å spørre: Vet han ikke hvor farlig det er å tale Roma midt imot? — Vi tror han vet det. Men det er som han selv sier. Der finnes ting som må sies. — Ja, det gjør det. — Det finnes ting som rett-tenkende mennesker ikke bør tie med. Problemer som bør taes opp i sin dybde og bredde, og ikke minst når det gjelder det såkalte «rettsoppgjør» som fant sted for tyve år siden, og som for mange fremdeles i dag er et emne en helst bør tie med.

Men der hvor der er begått urett — der bør det aldri ties. En må tenke på Dreyfus-saken. Den tok sin tid. Takket være en uredd

Interessant stoff -

(Forts. fra side 3)

kjent å utgi boken til Hewins på norsk etter å ha skaffet seg option på utgivelsen. Boken vil nu komme på et annet og lite forlag, slik vi før har nevnt. I den forbindelse skrev da Hewins et brev til Groth. VERDENS GANG har gjengitt det i amputert form, mens et tilsvarende svar til Hewins fra Groth er inntatt i sin helhet. Vi skal derfor gjengi hele brevet fra Hewins i neste nummer.

Og så sier vi da på gjensyn om fjorten dager!

deles som om ingenting var hendt.

«Aftenposten» hang også med så lenge det var penger i Norges bank. Da regningen kom på bordet, ble de rene som engler. Stakkars Ola nordmann som ikke husker lenger enn fra nese til munn, slurper i seg alt som blir servert og jatter med. Den nye regjering subber nøyaktig i den gamles fotefar, rett inn i kommunismen. De er like blinde som i 1933. Stakkars villedte landsmenn!

Poco.

mann ble den opptatt på nytt og dommen ble en annen.

En urett bør vedgås i et land som kaller seg en «rettsstat», og de dømte bør få sin æresoppreisning enten de er levende eller døde.

De fleste fornuftige mennesker i vårt land i dag må forstå at det såkalte «rettsoppgjør» var bygget på falske premisser og sviktende grunnlag. Kriminelle overgrep burde ha sin straff, og fikk det. Men det er det å bemerke at kriminelle overgrep fra den andre side — fremdeles i dag — både under okkupasjonen og etter — ennå er ustraffet. En sitter igjen med det inntrykk at det var års undertrykt hat og hevner over en fiende på den politiske arena — som fikk sin utløsning. Og dette skapte forhold og tilstander som mange lider under den dag i dag. Når det gjelder stillinger er dessverre mange som deltok aktivt på den tapende parts side ennå tyve år etter — fremdeles henvist til de laveste trinn på samfunnets rangstige.

Uretten er ikke bare bitter og sviende for dem som har blitt rammet. Den har også utartet seg til den rene farsé, ikke minst for den yngre generasjon. Og når Hewins' bok ikke blir oversatt til norsk da må en se dette som et direkte utslag av angstbiteri. Sannheten må for en hver pris ikke bli den menige manns lektyre.

Nettopp derfor er det hyggelig å stifte bekjentskap med personer som ikke trækker i mugens fotefar, som ser sannheten — og tør hevde den.

Personlig mot er i våre dager nesten en mangelvare.

Derfor bør Folk og Lands lesere merke seg denne redaktøren. Hans tidsskrift for individuell fridom og sunn kultur åpner perspektiver. Han fortjener å bli støttet i sit frilynte livssyn.

Enn om vi abonnerte på bladet? — — —

Frontkjemperkone.

Arkitekt

HUSTAD

Bærumsvn. 5 — Ø. Ullern

Telefon 55 61 29 — Oslo

TANNLEGE MAAMOEN

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 43 33

Tannlege

MARTIN KJELDAAS

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 75 54

FOLK OG LAND

UAVHENGIG POLITISK PUBLIKASJON

Redaktører:

ODD MELSOM, ansvarlig

ALEXANDER LANGE

Ja, hvor går grensene?

Vi hører stadig om «den lille forherdede flokk» i Forbundet for Sosial Oppreisning som hindrer at det blir ro omkring landssvikoppgjøret og er den virkelige og eneste årsak til at det ikke forlengst er bygget bro over den kløft okkupasjonen og det etterfølgende «retts»oppgjør har skapt i det norske folk. Ikke minst i offentlige publikasjoner, som i det voluminøse verk om landssvikoppgjøret Justisdepartementet utgav for etpar år siden og i den anti-Hewinsbok som Utenriksdepartementet nylig har fått i stand, lyder det slike toner.

Virkeligheten ser noe annerledes ut. Det finnes ingen tidligere NS-mann — hvor liten og uskyldig han enn var, og selvom han tilpasser seg det samfunn vi nu har så han er blå i trynet — som får gå ifred lenger enn det behager en eller annen «patriot» han står iveien for eller som begjærer hans stilling eller eiendom.

Hvem husker ikke fremdeles læreren i Trøndelag, som for etpar år siden ble så grovt forfulgt av sine elskelige kolleger at selv departementet måtte ta avstand fra dem. DAGBLADET var dengang som alltid i spissen for hetserne. Og pressen forøvrig tiet til forfølgelsen.

For temmelig nøyaktig ett år siden gikk det en storm av hets over Sverige mot en ung mann som det ble påstått forberedte voldelig omstyrtelse av det svenske rike. I samme slengen ble et dusin sagesløse menneskers navn trukket i sølen, noen ble til og med arrestert. I disse dager er det endelig oppklart at det hele var en grov provokasjon, hvor VERDENS GANGS hovedkilde og siamesiske tvilling, Bonnier-bladet EXPRESSEN, spilte en ledende rolle. Anledningen var naturligvis for god til at hetserne ikke skulle utnytte den mot tidligere NS-folk. FORBUNDETS formann ble sjikanert i avisene, og en annen navngitt tidligere NS-mann ble hengt ut i ARBEIDERBLADET med gjengivelse av en tiltalebeslutning fra dengang, som langt fra holdt i retten. Påskuddet var at han «hadde hatt besøk av» en av de sagesløse svenske menn som var blitt diskriminert! Altså et ytterst aktverdig motiv!

Men det er da ferskere eksempler også. For fjorten dager siden hadde moralens utrettelige vokter i dette land, DAGBLADET, en leder hvori det gikk til angrep på en tidligere NS-mann fordi han var blitt valgt av den lokale forening til å ta seg av et idrettsarrangement i landsmålestokk. Hans «synderegister» ble behørig notert ned og siden både byen, foreningen og stevnet ble navngitt, så var det hele naturligvis en like slett maskert som grov sjikane mot en navngitt person i forbindelse med forhold som er av- og oppgjort for tyve år siden. Det fromme blad forklarer sin umoral slik: «Vel, mannen har sonet sin straff, og han skal (etter 20 års forløp fortsatt?) tilbake til samfunnet — — men det er (dog) ikke foreningens (egen) sak når den gjør ham til generalsekretær — —» En NS-mann fra dengang får kort sagt sannelig kjenne sin plass: aller nederst og aller bakerst i det samfunn han er «kommet tilbake til»!

Og denne oppfatning gir ARBEIDERBLADET — som pussig nok siden Tranmæl forlot det har utviklet seg i en bedrøvelig retning — enda klarere uttrykk for. En ung mann, som før han fylte 18 år var medlem av NSUF, ble sjikanert på det groveste i en Trondheimsavis i forbindelse med en arbeidskonflikt, og gikk til injuriesøksmål, mens ARBEIDERBLADET og DAGBLADET m. fl. nyttet høvet til ny sjikane mot fornærmede. Han traff imidlertid hel-

digvis på en anstendig rett som gjorde sin plikt og dømte injurianten med skarpe ord. «Det forelå ingen aktverdig grunn til å fremsette beskyldningene», erklærte den.

Men ARBEIDEBLADET har som nevnt i likhet med DAGBLADET et annet syn på hva som er aktverdig, og angriper dommen i en leder! For riktignok er hyklerne der også så velvillig innstillet overfor de tidligere NS-folk at de innledningsvis serverer de gamle floskler om at «det er full enighet om at krigstidens NS-medlemmer ikke kan eller bør isoleres i det norske samfunn». Men! «like stor er vel enigheten om at det er visse grenser for hvilke oppgaver de bør påta seg i vårt samfunnsliv.»

«Men hvor går grensene?» spør bladet. Og det tror vi selv de mest tungnemme NS-folk nu endelig kan svare på. Hvis da ikke de mange foretrekker fortsatt å sitte musestille i sine samfunns-hull til «patriotene» og deres hetsorganer haler dem frem fra «ubemerketheten» i tur og orden. Tydelig godt hjulpet av registerførende offentlige organer. Det er nemlig ingen grenser i det hele tatt! For hvor iallverden skulle de gå når en NS-gutt fra dengang ikke engang får gå skuddfri?

Og når slikt skjer så er det kanskje mindre å feste seg ved at jungeltelegrafene straks ble satt igang (etter forlydende av en offentlig instans?) da en blind mann nylig i forbindelse med et offentlig arrangement gjorde en stor idrettsbragd. Hysj, hysj! Ikke mere reklame i presse og fjernsyn omkring denne mann! Han var medlem av NS og ble blindet av «patriotene»! Selv helt opp til aller høyeste hold nådde disse trommeslagene fra jungelen og gjorde tydeligvis og beklageligvis sin virkning.

Det er ellers grunn til å merke seg at ingen av de her nevnte ble satt i noen særstilling av hetserne fordi de ikke hadde hatt noe med det FORBUNDET å gjøre som har den øyensynlig høyst nødvendige oppgave å varetta de domfeltes interesser. Snarere tvert imot!

INTERESSANT STOFF
i neste nummer

OMTALE AV ANTI-HEWINSBOKEN TIL UD —
AVSLØRINGER I FORBINDELSE MED DEN
SVENSKE LUNDAHL-SAKEN — ÅPENT BREV FRA
HEWINS TIL FORLEGGER GROTH I CAPPELEN M.V.

Som vi før har pekt på må vi av tekniske grunner avslutte redaksjonen av FOLK OG LAND nesten fjorten dager før den kommer leserne ihende. Dette gjør at vi ikke kan være aktuelle i vanlig dagsavisforstand. Våre kommentarer kommer derfor naturligvis senere enn dagsavisenes, mens det jo ikke gjør så mye når det gjelder egentlig nyhetsstoff, for der pleier vi jo vanligvis å være år forut for dagsavisene.

Vi nevner dette her fordi vi etter at stoffet til dette nummer var levert og oppsatt fikk en mengde aktuelt og godt stoff, som da må utstå til neste nummer.

Først og fremst gjelder da dette en nærmere granskning av den anti-Hewinsboken som Utenriksdepartementet har bestilt hos Grundt Tanum og som er skrevet av herrene Riste, Skodvin og Andenæs. Det dreier seg om en bok på 168 sider, «Norway and the second World War», med tekst på engelsk. Den er inndelt i fire avsnitt samt et forord og det er Olav Riste som har stått for redaksjonen. Han har også skrevet forordet, samt to avsnitt, nemlig «War comes to Norway» og «Norway in exile». Skodvin har skrevet avsnittet «Norway under occupation» og Johs. Andenæs har kokt opp igjen sine gamle og velkjente synspunkter på det han og andre kaler «retts»oppgjøret.

Som sagt, vi kommer tilbake til boken i neste nummer og skal idag bare slå fast at vi ikke kan se at det er noen vesensforskjell på Ristes fremstilling av det som førte til okkupasjonen og den utskjulte Ralph He-

Et annet og interessant spørsmål som reiser seg i denne forbindelse er: hvorledes vil myndighetene reagere på det grove anslag mot de offentlige dekreterte retningslinjer for behandling av tidligere NS-folk som ARBEIDERBLADET og DAGBLADET nu åpent ikke bare deltar i, men er freidige nok til å kreve at rettsvesenet skal godta som frifinnelsesgrunn når det gjelder injurier mot tidligere NS-folk?

wins'. Den forskjell det er og den avvikelse fra det vi mener er det riktige skal vi komme tilbake til.

Det korte blikk vi har fått tid til å kaste på Skodvins bidrag forteller oss at han knapt har gått frem i alder og visdom siden han sist beskjefteget seg med disse spørsmål. Det er såvidt vi kan se gammelt og vel drøvtygget stoff til forsvar for legendene.

Ellers har vi av aktuelt stoff fått fatt i noen interessante dokumenter i sammenheng med den meget omskrevne svenske Lundahl-affæren, hvis bølger også bredte seg til Norge. Selv den norske dagspresse har nu måttet meddele at det så å si intet er igjen av tiltalen mot Lundahl og at det hele er en grov provokasjon med det svenske Bonnierblad EXPRESSEN som arrangerer i samarbeide med den eventyrlige Granquist. Saken har imidlertid også en rekke andre interessante sider, som vi da skal komme nærmere inn på i neste nummer.

Idag skal vi bare antyde at Lundahls juridiske rådgiver direktør Carl G. Edquist i en besværing til Riksdagens Justitieombudsmann blant annet hevder at «enligt min oppfatning har EXPRESSENS handlings-sätt ej varit dikterat av någon speciell önskan att komma åt Lundahl, avsikten är en helt annan. Man har önskat (dels) återförskaffa de bevis som man — ej utan fog — misstänkt har funnits i Carlbergsstiftelsens arkiv, avseende Bonnier-koncernens affärer med tyskarna före och under andra «världskriget» — —». Dette er som en forstår uhyre brennbart stoff. Men det er ikke alt, det antydes også avsløringer om det svenske sikkerhetspolitiet og de metoder det anvender, noe som kanskje kan være til ettertanke her i landet også.

Endelig nevner vi at vi også har mottatt et nytt nummer av bladet FRIHUG med nytt stoff omkring Hewinsboken. Vi har også mottatt en gjenpart av et åpent brev fra Ralph Hewins til forlagsbokhandler Henrik Groth i J. W. Cappelens Forlag. Forlaget nektet som

(Forts. side 2.)

På Eidsvoll Landsgymnas i aprildagene 1940

VED J. FREDRIK VOSS, REKTOR H.V.

I.

Det var den 9. april 1940. Morgonen var slik ein halv-sur aprildag midt mellom nattefrost og tåver, slik som det vanleg er på Eidsvoll det årsbelet. Mykje svevn hadde det ikkje vorti om natta, for tankane sveiv for mykje kring det vi hadde høyr i kringkastinga dagen foreåt. England hadde gått til ope brot på nøytraliteten vår med å mineleggja den norske skipsleia både på Hustadvika og i Vestfjorden. Det var klårt at dermed kom vi midt opp i den pågåande storkrigen, og Noreg vart krigssko-deplass. Korleis ville kongen og det norske riksstyre reagere? Diplomatiske notar og formelle protestar var no verdlause, om dei var aldri så ordhage og sterke. No gjaldt det handling. Men den 8. april hadde ikkje meldt om slikt noko frå norsk side, korkje mobilisering eller minelegging av noko slag. Derimot hadde kringkastinga meldt, at ein heil flåte av tyske krigsskip hadde passert gjennom Storebelt på veg nordetter, — kvar dei no skulde ta vegen, — og at ein polsk ubåt utanfor Lillesand på sørlandskysten hadde torpedert eit tysk transportskip, Rio de Janeiro, med tyske hærfolk om bord, og dei hadde fortalt, at dei var på veg til Bergen. At ei slik natt vart uroleg for ein ansvarstenkjande nordmann, seier seg sjølv.

I grålysinga var eg oppe og slo på radioen straks det var von til nyhende. Og så kom det. Verre og bråare enn nokon kunde ha tenkt seg: Bergen, Trondheim og Narvik var hærsette av tyske soldatar. I Oslofjorden var allvisst den store kryssaren Blücher skoten i søkk ved Oskarsborg, og Oslo var enno uteken, men det kunde skje når som helst. Stoda var så utrygg i hovudstaden, at konge med riksstyre og storting alt hadde rømt, eller var i ferd med å røma til Hamar. Ny melding skulde koma seinare.

Elevane møtte som vanleg til skulegang kl. 8; men det kom inga undervisning i gang. Dei vart bedne å samlast i festsalen ein time seinare, når kringkastinga hadde lati høyra frå seg att. Med tungt hjarta sette eg dei då inn i stoda. Vi var ikkje berre i krig, men alle dei viktigaste byane i landet var alt hærsette. Det var meldt om mobilisering, men kor langt

Det som her vert fortalt, er personlege opplevingar og hendingar på Eidsvoll i dagane 9.—19. april for 26 år sidan. Sumt av det er nedteikna for meir enn 15 år sidan, resten til ulike tider seinare. Der det tangerer framstillinga i det offisielle krigshistoriske verket «Krigen i Norge. Rome rike — Hedemarken 1» ved Den Krigshistoriske Avdeling, er det haldi saman med det.

den gjekk, og kva styremaktene i landet elles vilde gjera, visste vi ikkje noko sikkert om. Elevane vart permitterte på uviss tid, og alle dei som ikkje hadde for langt heim, vart tilrådde å reisa. Vi song «Gud signe vårt dyre fedreland», og det var tårer i mange augo då vi skildest. På fallreipet kom ein av lærarane, kaptein O. T. Lund, med ei oppmoding til alle som var gamle nok om å melda seg til friviljug innsats. Sume stod nok alt i militærrullene og kunde venta innkalling.

Generalstaben.

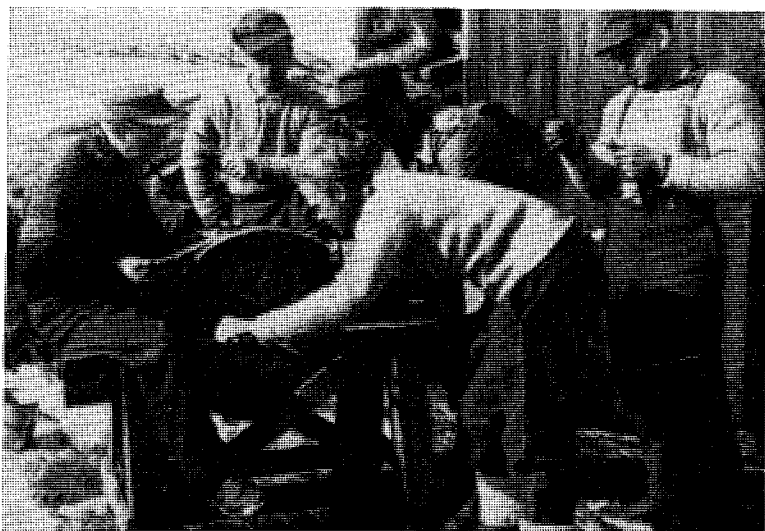
Ein halvtime seinare stod fortroppen til den norske Generalstab på tunet. Eg hadde nett vori til radioen og var på veg til kontoret i skulebyggnaden att. Med same eg kom gjennom hageporten, stana ein bil på tunet, og ut steig nokre offiserar, mellom dei ein tidlegare elev frå Voldagymnaset på Sunnmøre, Elias Hunnes, no kaptein, seinare oberstløytnant i intendanturen. Det var 10 år sidan eg sist hadde helsa på han. «Men i alla da'r, du

her! Eg trudde offiserane hadde anna å gjere no,» slapp det ut or meg, då eg drog kjensel på han. «Det er den norske Generalstab på røming», var det sorgtunge svaret hans. «Vi har mått' fara frå Oslo, og har tenkt å slå oss til her til vidare. Resten kjem straks etter.»

Ei lita stund etter valt den eine bilen etter den andre inn på tunet med offiserar med eller utan uniform, og med eller utan bagasje. Etter kvart kom og arkivsakerne deira. Nokre arkivsaker for admiralstaben kom det og. Dei fekk skulebyggnaden til rådvelde. Det var meninga, at generalstaben skulde ha kvarter på landsgymnaset til vidare, og herifrå planleggja det vidare forsvaret av landet. Ut på formiddagen vart det teki opp innkvarteringsliste for nærmaste natta i internatbyggnaden, rektorbusstaden og Vormlia, ein dobbelt-lektorbustad, som ligg like ved. Denne lista har eg enno. Ho tel i alt 37 personar, mellom dei general Laache, generalstabssjef oberst Hatledal, oberstløytnantene Beichmann, Berg, Roscher Nielsen og Wrede Holm. Denne natteinnskvarteringa vart det likevel ikkje noko av, som vi straks skal høyra.

Inne i den store peisestova i rektorbustaden, der vi hadde radioapparat, vart det sett vakt til å høyre og melda nyhendingar, etter kvart som dei kom. Eit par av dei yngre stabsoffiserane var her og ei lita stund, før dei kom i arbeid. Dei var til det yttarste harme på riksstyret som ikkje hadde mobilisert i tide, men hadde lati alt skura trass i dei sterke og vedhaldande krav som var komne frå generalstaben. Det vart

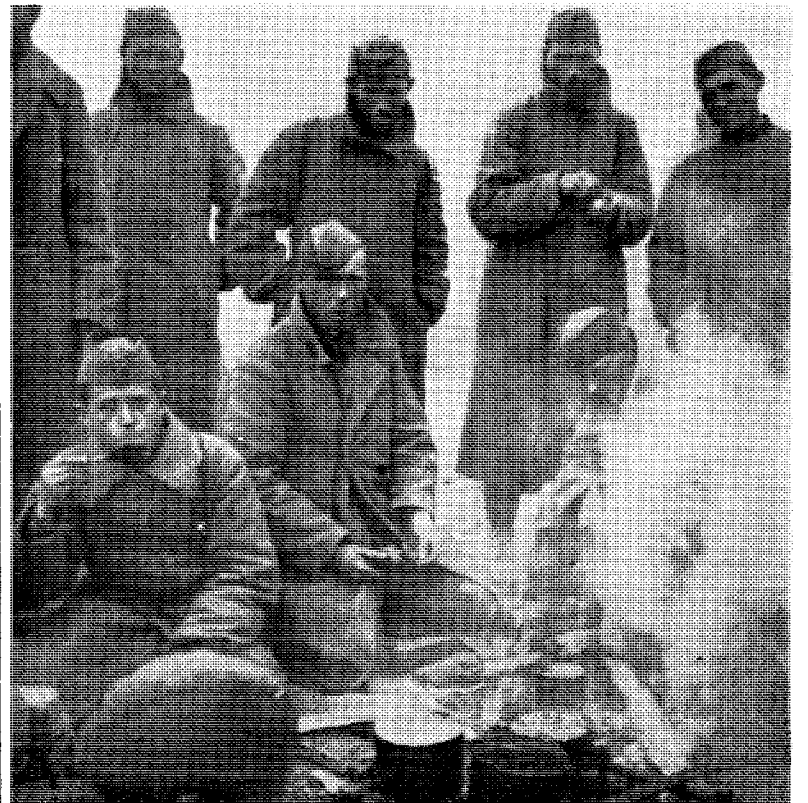
(Forts. side 7)

Norske soldater sliper bajonettene.

MED EN SOVJETSOLDAT I VERDENSKRIGEN

For FOLK OG LAND av armeneren Jerwand Dshanian.

Fanger hos tyskerne.

DEN GRUSOMME HVERDAG TAR SIN BEGYNNELSE

Om dagen oppholdt vi oss på gårdsplassen hvor vi lå og solte oss i den friske luft. Noen leste i en bok eller en avis han hadde brakt med hjemmefra, noen fortalte historier, mens en stor del av fangene var opptatte med å rense klærne sine for lus og annet utøy. Og lus var det nok av, da de var blitt lusete under oppholdet i skyttergravene, som var mer enn uhygieniske. Atter andre sang og danset for å holde humøret oppe. Enhver av oss syslet med et eller annet for å få tiden til å gå. Men hele tiden var vi — uten at noen sa det altfor høyt — alle og enhver opptatt av tanken på å skaffe seg mat, da vi i det hele tatt ikke fikk noe å spise her. De tyske patruljer som vaktet over oss hadde bare fått forsyninger av mat som var tilstrekkelig for dem selv. Imens gikk tiden i påvente av at en vakker dag ville tyske militære komme kjørende innom med matrasjoner for oss alle. Men det var en illusjon. Dag etter dag gjennomgikk vi krigsfanger en sultekur, mens våre tyske voktere forsikret oss om at forsyninger var underveis, vi fikk bare vente litt. Det var vi nok vant til, men både vi og tyskerne var nokså skuffede.

ELENDIG DRIKKEVANN

Ved siden av de usunne, usanitære forhold i det hele, kom dertil at drikkevannet

var rent elendig, for ikke å si sunnhetsskadelig. Det lå ikke langt fra bondegården en liten innsjø, vel fem meter i diameter, hvorfra vi måtte hente vann i våre militære kasseroller. Vokterne påsa at vi ikke gjorde forsøk på å flykte. Men denne sommer var pytten full av malaria-mygg, og vanligvis fulgte insektene med vannet inn i våre kokekar. Lite hjalp det å legge våre lommestørklær over vannet for å skaffe oss noe renere vann, for likevel fulgte de små insekter med. Men ingen tok det synderlig alvorlig at nytelsen av vannet kunne få farlige følger. De hadde i hvert fall vann og kunne drikke seg utørste. Vannet var faktisk det eneste som kunne holde oss oppe. Noen døde lå like ved bredden av vannet med ansiktet halvt uti, og må ha ligget der i lang tid. For da de måtte bringes bort, var den enes ansikt helt hvitt, mens den annens var helt svart, antagelig fordi det var blitt vendt mot solen. Man skulle tro det var to vidt forskjellige ansikter som var blitt klistret sammen mot hverandre. Lukten av de to lik kunne merkes på lang avstand. Og det skyldtes vel de militære sovjetkommisærere at disse stakkarene, som hadde ofret livet for sovjetstaten var blitt liggende der uten å være blitt begravet.

Det dårlige vannet, liklukten, sult og usunne forhold i det hele gjorde sitt til at mange ble utsatt for smitt-

(Forts. side 6)

Midt i all NATO-tryggheten!

LIDDELL HART SKRIVER AT NØYTRALITET PÅ LINJE MED SVERIGES ER MERE FORNUFTIG FOR NORGE ENN DET NÅVÆRENDE TØVET

Den borgerlige norske regjering har påny stått frem og gjennom utenriksministeren og forsvarsministeren forsikret om Norges NATO-troskap. Ingen av herrene kunne se noen annen mulighet for Norge enn å henge fast i halen på restene av det NATO som holder på å gå i oppløsning. De snakket som vanlig vakkert om den «sikkerhet» som dette NATO ga Norge, men ingen av dem nevnte den uhyre risiko.

Det er vel forsåvidt ingen som forbauses over de borgerlige herrers synspunkter. Det er jo bare en fortsettelse av den sørgelige avhengighet av England som «de hvite seil» har påført oss — istedenfor «ære og makt» som dikteren sier. Det er da også noe nesten symbolsk i dette at NATO's hovedkvarter etter å være bortvist fra det Frankrike som ikke lenger vil være kateball i fremmede makters hender tar sikte på London som tilfluktssted. Dermed er da Norge igjen der det var da ulykken vellet inn over oss 9. april 1940.

Den norske dagspresse har omhyggelig unnlatt å omtale en oppsiktsvekkende artikkel av den militærskribent B. H. Liddell Hart, som de var så begeistret for da han skrev om noe han ikke hadde greie på, nemlig om Quisling og Hewinsboken, og om hvem president Kennedy skal ha sagt at det ikke er noen enkelt manns læresetninger om militærpolitikk og krigføring som har gjort så sterkt inntrykk på ham og betydd så mye som Liddell Harts. Grunnen er at Liddell Hart slett ikke er overveldet av den norske borgerregjeringens sikkerhetsfølelse når det gjelder NATO's nordflanke. Derimot har AFTENPOSTENS Leif Bøhn gitt en omtale av artikkelen i «Norsk militært tidsskrift», hvis

klientel vel stort sett er klar over hvor landet ligger på forhånd.

AFTENPOSTENS Bøhn synes Liddell Harts bilde av situasjonen er «for mye svart med bred penn», men så er det da heller ingen som vil falle på å sette Bøhn i klasse med Liddell Hart når det gjelder militærskribentvirksomhet. Så langt derifra. Men en kan vel gå ut fra at han iallfall har gjengitt og oversatt Liddell Harts anførsler riktig, spesielt når han sier at vi tross i alt ikke skal «stikke hans synspunkter under stol».

Og slik angir Bøhn Liddell Harts synspunkter forsåvidt angår nordflanken i hans artikkel i den britiske årbok «Brasseys Annual, The Armed Forces Yearbok 1965», som vi dessverre ikke har lest selv:

«Den skandinaviske flanken av NATO — og særlig Østersjøporten — er i enhver henseende NATO's svakest forsvarte sektor. Den er svakest hva angår disponible aktive styrker for forsvar, den er svakest hva angår strategisk sårbarhet, og den er også svakest med hensyn til organisasjon. En slik kombinasjon av lett synlige svakheter er nok til å få enhver realist til å fryse på ryggen. Det innebærer en alvorlig fare for sentralfronten i Europa, som lett kan bli utflankert. Dessuten dekker Danmark og Norge utgangene til det åpne hav for Sovjet-Unionens store sjøgående ubåtflåte, som for den største dels vedkommende er stasjonert i Østersjøen og Ishavet.

Etter å ha besøkt Skandinavia i 1964 er jeg kommet til det resultat at det neppe ville være vanskeligere for russerne idag å foreta det kup som Hitler gjennomførte i 1940. De danske forsvars-

EMILIUS:

Krigsavgjørende forræderi i den tyske overkommando

Ukjente blad av den annen verdenskrigs saga

Roosevelt und Churchill fielen uns in den Rücken

Mens Roosevelt og Churchill falt de tyske soldater i ryggen i kampen mot Sovjetsamveldet, begikk tyske høyere offiserer det groveste militære forræderi fra første til siste stund.

(Forts. fra forrige nr.)

31. mars 1942 fikk Rössler tak i en hemmelig melding om den tyske sommeroffensiv i Russland. Meldingen lød slik:

«Det tyske Førerhovedkvarter har gitt anvisninger for følgende offensive planer for sommeren 1942.» Derpå følger en oppstilling over fordelingen av hærens reserver, osv. Videre: «Den tyske hærledning har besluttet å bringe massen av de hæravdelinger som står til disposisjon for innsatsen i

Sentral-Russland til frontlinjen ennå før oppmarsjen i Ukranina er avsluttet. Det forefinnes meget viktige grunner for denne beslutning. Den viktigste grunnen er at de fremskutte tyske stillingene fra Novgorod til Kursk blir konsolidert, i det øyeblikk de øvrige tyske arméer setter igang sitt angrep på Charkov og i Donetsbuen. I sammenheng med denne operasjon som OKW anser for å være den avgjørende, ønsker den tyske ledelse å binde så mange store

russeriske hær- og luftstridskrefter som mulig i den store vestlige bue foran Moskva (fra Kalinin til Kaluga). Se her alle betreffende meldinger.»

Dette var kvintessensen av de tyske grunnleggende operasjonsplaner for den forestående sommeroffensiven 1942.

For å forstå rekkevidden av dette forræderi, må man ta i betraktning, at først 3 dager tidligere, 28. mars 1942 (ifølge krigsdagboken i OKW) hadde man på et hemmelig møte i Hitlers hovedkvarter diskutert oppmarsjen for sommeroffensiven for første gang!

Hvor hemmelig denne konferanse var, fremgår av en beretning fra general Warlimont, som var stedfortredende sjef for Wehrmachtführungsstab. Han skriver: «I en særlig konferanse i hovedkvarteret om eftermiddagen den 28. mars 1942, fremla stabssjefen for hæren oppmarsjplanene for sommeroffensiven, slik som han hadde tenkt seg dem ifølge muntlig ordre. Til denne konferanse hadde adjutantet på grunn av ekstra forholderegler for hemmeligholdelse, bare innkalt en ganske liten krets offiserer fra de høyeste staber i Wehrmacht, hæren og luftvåpenet. Moskva ble annullert som angrepsmål — i motsetning til hva Goebbels skrev i sin dagbok den 20. mars 1942.»

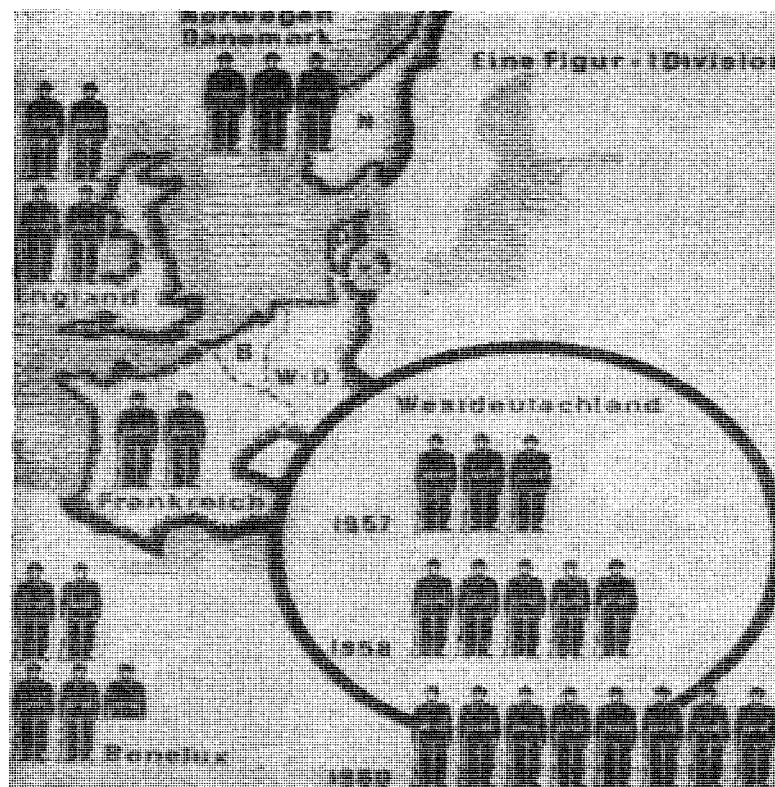
28. mars vedtatt i hemmelig møte i Hitlers nærmeste

(Forts. side 8)

styrker er meget små og forsvarets vanskeligheter økes fordi forsvaret av Østersjøporten er adskilt fra den sentrale front i Europa til tross for at den direkte dekker dens flanke. Ansvaret ligger i NATO's Nordkommando, som dessuten har ansvaret for det vidstrakte Norge. Men de styrker som står til rådighet i dette kommandoområdet er bittesmå (tiny) sammenlignet med dem som finnes i andre NATO-kommandoer. Og hærstyrkene i Danmark og Norge ligger under adskilte underkommandoer. Dessuten hindres effektiv hjelp i et knipetak ved den uvilje disse land har mot at andre NATO-styrker stasjoneres der — for ikke å virke provoserende på Sovjet-Unionen.

Hvis de ikke er villige til å akseptere NATO-forsterkninger nærver vil det være

(Forts. side 8)

Tysk oppgave over NATO-styrker i Europa i 1960. De er ikke større idag. Norge og Danmark er oppført med tilsammen 3 divisjoner.

Norsk NATO-forsvar av nordflanken.

Mannen bak tungtvannsaksjonene -

(Forts. fra side 1)

for å få prosjektet til å lykkes.

Samarbeidet med den britiske regjeringen bød på spesielle vanskeligheter. Også samarbeidet med høye militære og vitenskapsmenn av internasjonal berømmelse, hvoriblant fysikeren Robert Oppenheimer, skapte en mengde problemer av organisatorisk, psykologisk og moralsk art.

Tenningen av den aller første atombomben hører til de mest nervepirrende kapitler i boken, og spenningen blir ikke mindre når general Groves forteller om hvorledes det ble avgjort hvor den første atombomben skulle kastes ned.

Generalen hadde blant annet også valgt ut byen Kioto, Japans tidligere hovedstad. Denne byen er kjent for sine mange vakre gamle templer med verdifulle kunstsamlinger. General Groves mente at denne byen vurdert ut fra strategiske synspunkter var det best egnede bombemål. Dog forkastet den amerikanske regjering dette forslaget. Bomben ble isteden kastet mot Hiroshima 6. august 1945 og en bombe nr. 2 ble kastet over Nagasaki 9. august 1945. Groves oppgir at 122 000 mennesker ble drept ved disse to bomber.

På mange lesere vil vel denne nøkterne og mange ganger kyniske fremstilling av Leslie R. Groves virke skremmende. Og det han forteller er da også skremmende lesning. Ikke for ingenting har Robert Oppenheimer uttalt at «Vi har utført djevelens arbeide». — Gjennom denne boken erfarer vi hvordan man kalt og kynisk dømmer tusener av uskyldige sivile mennesker til døden, og helt utenfor all fare for egen person bestemmer over byers være eller ikke være. Straffefritt.

AKSJONENE I NORGE

For norske lesere av denne boken er det vel fremstillingen av tungtvannsaksjonene mot Norsk Hydro på Vemork og senkningen av fergen «Hydro» som vekker mest interesse. USA-general Leslie Richard Groves rykker her i sin bok bort hele grunnen under den nasjonale norske helte-epos «Kampen om tungtvannet». Han avslører hvordan propagandaen under krigen rullet avgårde og utelukket alle fornuftige innvendinger.

Groves forteller med få ord at «han er mannen bak tungtvannsaksjonene». Dermed er bl. a. den mannen funnet som nu åpent erkjenner sine gjerninger. Han for-

langte aksjonene utført mot tungtvannsfremstillingen ved Hydros anlegg i Norge. Han forlangte den gjennomført, og han utøvet et stadig press på stabssjefen for USA's luftvåpen og på sjefen for operasjonsavdelingen i USA's generalstab. Han fikk disse to herrer til å utvirke general Eisenhowers ordre til enten å bombe anleggene sønder og sammen, eller å stoppe fremstillingen av tungtvann ved sabotasjehandlinger mot anleggene. (Nu synes USA-general Groves uvitende om at Norsk Hydro også produserte tungtvann både på Såheim og på Notodden, utenom Vemork. Anm. anmerkning.)

General Groves sier i boken at han egentlig aldri trodde at tyskerne ville klare å lage noen atombombe på det tidspunkt. Han ble imidlertid mere eller mindre påvirket i sin vurdering av tyskernes angivelige interesse for atomenergien, ved forskjellige hendelser som fant sted i Norge. Det kom jo mange meldinger fra Norge om dette tyskerne drev på med. (En av disse rapportører meldte jo endel saker og ting han hadde sett under sitt besøk i Kaiser Wilhelm-instituttet i jan. 1942. Anm. anmerkning.)

Idag kunne det være interessant å få vite hvem som egentlig brakte disse meldinger ut av landet. Groves anfører mange antagelser, og når han skal begrunne sine mistanker med hensyn til tyskernes påståtte atombombearbeider, som etter krigen viste seg kun å være misforståelser, skylder han i boken på den norske motstandsbevegelsen.

Groves skriver at ALSOS-gruppen under ledelse av USA-professor Goudsmit og hans offiserer stadig gjorde seg tanker om hvor Hitler hadde gjemt sine atomforskere. Også innen det amerikanske CIC arbeidet man med dette spørsmålet. Det kom nemlig ingen meldinger fra de alliertes spioner og agenter i Tyskland om noe anlegg for atombombeproduksjon. Man undersøkte alle brev fra tyske krigsfanger og fra allierte soldater som satt i fangenskap i Tyskland for å finne et eller annet holdepunkt for den norske påstanden om at tyskerne arbeidet på en atombombe basert på Uran. Dette så sent som i 1944. Lenge før landingen i Normandie hadde de allierte etterretningsoffiserer begynt å skaffe seg sikrere kunnskaper, slik som disse kommer tilveie når offiserene må pløye gjennom tuse-

ner på tusener av brev og uinteressante meldinger.

Det eneste man visste helt sikkert var at Kaiser Wilhelm-instituttet i Berlin Dahlem var et av tysk forsknings hovedpunkter.

Da nu krigen stadig fortsatte, fikk Groves også melding om at tyskernes uranforskning var flyttet til et annet sted. Dette på grunn av de alliertes bombeangrep mot byen Berlin. Ved luftrekognosering og gjennom den norske motstandsbevegelsen ved en vitenskapsmann fra Berlin, fikk han greie på at uranforskningen var flyttet til et sikrere sted. Men ingen kunne fortelle hvorhen.

En av Groves' sikkerhetstjenester, han var sjef for ialt 3 stykker, OSS, sendte en av sine beste agenter til Sveits. Denne mannen het Moe Berg, og han kunne tilsammen 7 forskjellige sprog. (Var dansk, svensk og norsk medregnet heri? Anm. anmerkning.)

Moe Berg utgav seg for student, og han var tilstede ved en gjesteforelesning som professor Heisenberg holdt i Sveits i 1944. (Det er vel noe uforståelig at tyskerne ville tillate sin beste vitenskapsmann å dra til Sveits hvis han var opptatt med å lage våpenet som skulle bringe Hitler seieren. På denne tanken kommer ikke general Groves.)

Moe Berg skulle ifølge planen også sendes videre til Hechingen som spion, men Groves nektet dette. Faren for at tyskerne skulle arrestere Moe Berg og få ham til å «synge» var for stor. Berg visste at de allierte arbeidet på atombomben. Hans jobb var å skjermes dette allierte prosjekt mot tysk og russisk spionasje. Isteden sendte Groves mange spioner til Sveits og Sverige. Man satte også fart i jakten på allierte krigsfanger som hadde vært i området omkring Tailfingen og Hechingen osv. Og nordmennene sov heller ikke, de telegraferte såkalte «krigsviktige» meldinger til de allierte på løpende bånd.

General Groves forteller at alle meldinger fra Europa om tyskernes arbeider på tungtvannsområdet kom til ham tilslutt, og i hans stilling som sjef for Manhattanprosjektet og som sjef for sikkerhetsorganisasjonene omkring dette prosjektet som OSS, ONI, bl. a.

I boken gir Groves et innblikk i hvordan denne eventyrlige norske legenden ble til. Den begynte som et norsk rykte etter sabotasjen på

Vemork 28./2 1943. Ryktet ble sendt via Oslo til en avis i Stockholm. Og Stockholmsavisene brakte stadig i den følgende tiden meldinger fra Oslo. En av avisene skrev bl. a. at «denne sabotasjeksjonen var en av de betydeligste og viktigste aksjoner som overhodet var blitt utført av allierte sabotører under krigen inntil det tidspunkt».

Denne melding ble trykt i mars 1943 og sendt videre verden over av de allierte og nøytrale krigskorrespondenter og via telegrambyråene i Stockholm.

Groves forteller at meldingen ble slått stort opp i New York-avisene den 4. april 1943. Avisene hadde store overskrifter, som bl. a. denne:

«NAZI-TUNGTVANN VIL SER SEG Å VÆRE VÅPEN.»

I denne retning ble da ryktene kommentert og vurdert. General Groves og hans stab delte ikke denne oppfatningen at tungtvannet kunne bringe noen overraskelser for de allierte fra tysk side, dette ifølge hans egen fremstilling.

(Hans uttalelser i TV-filmen den 6./8. 1965 i Oslo gikk ut på det samme. Anm. anmerkning.)

Myten om tungtvannsaksjonen som reddet den vestlige verden, viser seg virkelig å være bare en fjær som på veien fra Vemork via Oslo, Stockholm — London og New York, ble til 10 høns.

Det er ille at nordmennene ikke kjente igjen sin egen historie da den kom tilbake i 1945 sammen med de utenlandske avis-korrespondenter.

Fra juli 1944 fotograferte de allierte området omkring Hechingen-Bisingen fra luften. De oppdaget nyanlagte jernbanespor, nye hus og veier, barakker osv. Man trodde nu, også på grunn av nordmennenes stadige meldinger om tyskernes tungtvannsinteresse, at her var tyskernes atombombefabrikk.

Sikkerhetstjenesteoffiserer, luftfotospesialister, ingeniører og vitenskapsmenn studerte flyfotografiene nøye. På grunn av alle meldingene så å si fra allesteds, mente man at her hadde man funnet stedet.

Samtidig kom meldinger fra alvorlige vitenskapsmenn som hevdet at tyskerne ikke arbeidet på noen atombombe. En av disse var det berømte ektepar Joliot-Gurie i Paris. De fortalt om tyskernes hamstring av uran, men kunne samtidig berolige de allierte med hensyn til tyskernes forskningsresultater. Groves fikk alle opplysninger av Joliot's hånd.

Groves var kun offiser og administrator, han kunne ik-

ke vurdere dette alene, men han hadde dyktige fysikere som rådgivere.

I denne historien spiller en viss Sir Charles Hambro en rolle. Han var britisk oberst fra krigen 1914—18. Han tilhørte også Alsos-gruppen.

De allierte ville ikke bombe anleggene ved Hechingen-Bisingen, av frykt for å røbe hva man forfulgte, og av frykt for at tyskerne skulle putte alle anleggene under jorden.

Med en viss lettelse ble det omsider konstatert av britiske bergingeniører og grubespesialister at anleggene ved Hechingen-Bisingen ikke var atombombefabriker, men kun et raffineri for fremstilling av olje av skiferstein.

Dette skjedde i august/september 1944. Siden 1943 om våren hadde Groves igrunnen ikke trodd noe på at tyskerne arbeidet på noen atombombe. Han så nu selv hva prosjektet slukte av penger, materialer og elektrisk energi. Han så hvilken mengde materialer, hvor mange ingeniører, teknikere og arbeidere som var beskjeftiget ved konstruksjonen av den første atombombe i prosjekt Manhattan.

Inntil 31./12. 1946 hadde amerikanerne brukt over 2,75 milliarder USA-dollars. De to første bomber kostet hver over 25 millioner dollars.

Da arbeidet var på toppen, beskjeftiget prosjektet over 25 000 mennesker. I tillegg kan man da regne alle de familiemedlemmer til de som var ansatt i prosjektets mange fabrikker.

Inntil november 1941 hadde amerikanerne brukt over 300 000 dollars fordelt på 16 forskjellige atomforskningsprosjekter i retning av sprengstoff av Uran, og det var 1 måned før amerikanerne offisielt besluttet å lage bomber med uran som grunnlag.

Man hadde først anslått behovet for elektrisk energi til 108 000 kilowatt, men i 1943 var behovet steget til 150 000 kilowatt. I 1945 var behovet for elektrisk energi steget til 1 000 000 kilowatt. Man startet anleggene med en bevilgning på 260 millioner dollars i 1942.

(Forts. i neste nr.)

Vask, maling,
tapetsering,
mønstermaling
RIMELIG

1. KLASSES FAGMANN

— Telefon 26 55 30 —

På Eidsvoll Landsgymnas -

(Forts. fra side 4)

uttala høgmælt, at Nygaardsvold burde koma under riksrett.

Blant dei offiserane som gjekk ut og inn i stova hjå oss denne formiddagen, var og ein gamal og kjær elev frå Oslo, Jakob Schive; han var no kaptein og i arbeid ved Norges geografiske oppmåling. Det var 30 år sidan eg sist hadde sett han, den gongen skulegut i 2. middel på Aars og Voss i Oslo. Vi tala litt om gamalt, men meir om situasjonen. I samrøde minnest eg, at han spurde kva eg meinte om stoda, og kva vi no burde gjera. «Vi lyt vel lata det stå til, og prøva gjera det beste ut av det. Vi er vel ikkje utan verner om å greie oss», var om lag mitt svar. Allvisst var alt i uorden og øsing, ingenting var forebudd i tide, og vi hadde i det heile lite å fara med. Men landet baud på gode naturlege forsvarsvilkår, sume stader kunde dei enno få mobilisert, og så måtte vi kunna vona på god hjelp utanfrå. Som andre venta eg og rekne med, at den engelske flåten kunde hindra tyskarane i å setja serleg store troppestyrkar i land, og at det ikkje vilde by på uvinnande vanskar for britane å taka att både Bergen og Trondheim vonom før. Men det skulde visa seg å vera for naivt tenkt. For britar og franskmenn, for Chamberlain, Churchill og Reynaud var nok ikkje Norge meir enn ein liten bondebrikke utan eigenverdi i det store sjakkspillet om makta som no gjekk sin gang i Europa. Kva Jakob Schive gjeld, så har eg ikkje sidan råka han. Men i «Hjemmestyrkene», det solide verket av Sverre Kjeldstadli frå 1959, har eg lesi, at han var ein av opphavsmennene til milorg. (den militære motstandsorganisasjon) i 1940.

Dagen leid. Folk kom og gjekk. Kommanderande general Laache og kommanderande admiral Diesen mellom dei. Den fyrste let generaluniformen hengja att i garderoben på lærarromet då han om eftan etter pålegg drog til Hamar saman med generalstabsjefen. Det viste seg ikkje fly over Eidsvoll heile denne dagen, ein såg ikkje noko til fienden i det heile. Men då generalstaben og dei andre offiserane sat til bords i internatet ved kveldsmaten, som husmora, frk. Selma Carlsen, hadde laga til, kom det brått telefonmelding om at ein tysk tropp var på veg nordetter frå Jessheim, den same som fram mot midnatt kom til Hamar og sidan rykte mot

Elverum for å taka konge og riksstyre til fange, men vart stansa på Midskogen mellom Hamar og Elverum, og deretter snudde attende til Oslo.

Straks etter meldinga var komen til landsgymnaset, laga generalstaben seg til bortferd. Rektor vart beden å vitra general Laache på Hamar om avreisa. Klokka var kanskje godt og vel 8 om kvelden då eg fekk generalen i telefonen og fekk sagt frå, at no var staben på veg til Elverum via Skarnes, med di ei tysk avdeling var komen til Minnesund. Straks dette var gjort, vart vaktmeister og dei elevane som var att i internatet, sette i gang med å samla i hop arkivsakene som var att etter staben, og bera dei ned i «dugurdsromet» i kjellaren, der dei fekk stå under lås og stenge til så lenge. På fallreipet hadde eg lova å taka sakene i forvaring, så godt det let seg gjera. Ansvaret var ikkje lett. Så vidt eg skjønna var det viktige saker iblant. Enn om sakene aldri vart henta før Eidsvoll Landsgymnas og vart «okkupert»?

Det gjekk lenge før vi kom til ro i rektorgarden denne kvelden. Allvisst var generalstabsoffiserane farne, — om vi til slutt hadde hatt ein einaste målsmann for admiralstaben, veit eg ikkje, — men det kom eit par etternølarar frå Oslo utetter kvelden, som leita etter stabane og ringde på hjå oss, og som vi tok oss av på beste måten både med hus og mat. Så mange hadde vi matstetta denne dagen, at neste morgon var det så å seia «blåst» for mat i rektorbustaden.

(Forts. i neste nr.)

Sovjetsoldat -

(Forts. fra side 4)

somme sykdommer, da især de som drakk av vannet direkte slik det var, mens de som kokte vannet slapp fri. Faren for å bli smittet var tilstede og truet hver dag. Fler og fler ble smittet av malaria-feber. Skarlagensfeber epidemier brøt også snart ut blant fangene og dødsfallet antall steg stadig. Selv min kamerat Moses som lå ved siden av meg døde, og det var ingen hjelp å få for de dødssyke. Det var mangel på medikamenter, og sultne som fangene allerede var på forhånd, hadde de ikke krefter til å motstå sykdommen. Livet ble dobbelt uutholdelig. En slags angst og hysteri bredte seg blant fangene, som grep til alle

Da Quisling og Støren -

(Forts. fra side 2)

og Quisling skulle underskrive som Norges statsminister.

Quisling fikk dokumentet og penn ble gitt ham til underskrift. Jeg iakttok nøyaktig Quislings ansiktsuttrykk under gjennomlesningen.

Hans uttrykk ble meget markert og han ble meget blek, noe som tydet på at han var uhyre opprørt. Istedenfor straks å undertegne, som Terboven forsøkte å få ham til, overleverte Quisling dokumentet til meg. Han bad meg lese det nøyaktig igjennom og si hva jeg mente om det. Situasjonen var ganske dramatisk, idet samtlige forsto at det var et viktig dokument uten at det foreløpig var kjent av andre enn Quisling og Terboven. Jeg leste dokumentet igjennom langsomt. Det var avfattet som en resolusjon, idet Hitler deri hadde gitt Terboven som Reichskommissar og Quisling som Norges ministerpresident tillatelse til å forandre sin politikk overfor den norske befolkning og nu gå frem med den nødvendige hardhet for å knekke sabotasjelysten i Norge. Der var i den anledning blitt god-

tatt forslag fra R. K. Terbo-

EN HVITLØK FOR ET ARMBÅNDSUR

Ryktet bredte seg blant fangene om at hvitløk var det eneste hjelpemiddel mot alle slags sykdommer. Og alle noenlunde friske fanger ble ivrig opptatt med å skaffe seg hvitløk — likegyldig hva det kostet. Tilmed tyskerne ble interessert da de fikk rede på at fangene var villige til å avstå sine armbåndsur for å skaffe seg løk. Ikke mange timene gikk før tyskerne kom med endel hvitløk til oss. Og straks kom byttehandelen i sving.

Hver enkelt av fangene avsto sitt armbåndsur og fikk til gjengjeld en hvitløk. Det lot til at hvitløken virkelig var en hjelp mot de farlige smittsomme sykdommer som var utbredte blant fangene, og dessuten var det også god næring i den. Dermed oppsto en voldsom efterspørsel etter hvitløk. De tyske vokterne gledet seg over det, og brakte oss stadig mer hvitløk, som de uten vanskelighet fikk tak i hos sivilbefolkningen, som vi krigsfanger var blitt nektet forbindelse med.

Saken ble ordnet temmelig kvikt og tyskerne tok snart like mange armbåndsur fra oss som de skaffet oss hvitløk.

ven og ministerpresident Quisling om at der straks, på grunn av den nettopp stedfundne sabotasje på Nordlandsbanen, hvorunder mange tyske soldater mistet livet, skulle foretas gisselskytning. Det ble nevnt et antall på 10 000 — ti tusen —. Dokumentutkastet foreligger.

Da jeg var ferdig med gjennomlesningen, bad Quisling (meg) igjen om å si min mening. Jeg sa det første som falt meg inn:

«Før man undertegner et sådant dokument bør noen tenke seg god om og sove på tanken.» Jeg ble straks avbrutt av Terboven som sa at der Führer ventet på å få det underskrevne dokument. Gisselskytningen skulle begynne samme natt uten at der var felt noen dom, og kun en anklage var heretter nok for å få et menneske skutt.

Den samme scene som utallige ganger tidligere utspant seg. Quisling inntok sin stilling som Sfinx og jeg måtte føre ordet. Terboven som ikke alltid var rolig når han diskuterte, var i den senere diskusjon meget ubehersket og fremholdt sterkt at det var forbundet med fare for vedkommende ikke å adlyde der Führers ordre. Og dette var å betrakte som ordre. Å underskrive.

Min (Størens) replikk til dette gjengir jeg ordrett: «På denne måte tvunget til øyeblikkelig å si min mening uten å få tid til å studere dokumentet nærmere — må jeg si at såvidt jeg kan se kan ingen norsk ministerpresident underskrive et sådant dokument. En norsk ministerpresidents oppgave er å ivareta norske medborgeres interesser, ikke å medvirke til å forøde norske borgers liv. Såvidt jeg vet har alltid ministerpresident Quisling vært en sterk motstander av den tidligere tyske gisselskytning i Norge. Vi er nu her i Berlin for å forhandle oss frem til at den tyske sivilladministrasjon, inklusive Dem, hr. Reichskommissar, forsvinner fra Norge og ikke for å underskrive dette hårreisende dokument som samtidig slår benene under vårt forhandlingsgrunnlag.»

Jeg så at Quisling umerkelig gav meg et bifallende blikk. Terboven eksploderte fullstendig og skrek at jeg alltid hadde ødelagt det gode og tillitsfulle samarbeide mellom der Führer, Tyskland, Terboven og Quisling, og at der Führer var oppmerksom på dette, samt at han (der Führer) straks skulle bli gjort oppmerksom på at jeg motarbeidet hans ordre.

Quisling sa nu sin første bemerkning, ordrett gjengitt:

«Sendemann Støren har uttalt hva jeg og hele min regjering mener, og, hr. Reichskommissar, De kan betrakte hr. Størens uttalelse som kommende fra meg som ministerpresident.»

Efter denne replikk fra Quislings side forlot straks Terboven stedet med en slengbemerkning om at vi nu skulle se hva som ville hende. Typisk var det at ikke en av de andre tilstedeværende tyskere, bl. a. Kaltenbrunner, hadde ytret ett ord. Som rimelig var ble selskapet umiddelbart hevet og jeg gikk med Quisling til hans private salong for å diskutere saken.»

Himmler mot Terboven.

For å stoppe Terboens aksjon satte de seg i forbindelse med Goebbels og gjorde ham oppmerksom på hvilken redselspropaganda dette ville bli mot tyskerne. Kl. 2 om natten fikk de sendt beskjed til Himmler. Både Goebbels og Himmler lovet straks å gjøre forestillinger hos Hitler for å hindre at planen ble satt ut i livet.

Neste morgen kl. 7 fikk de beskjed om at Terboven hadde forlatt Berlin kl. 4.30 «i unåde» og at ingen gisselskytning skulle foretas.

Størens og Quislings dramatiske kamp for 10 000 nordmenns liv innbyr til mange refleksjoner. Man må huske på at de som satte igang sabotasje på det okkuperte område kjente illegalitetens konsekvenser: Repressalien. Ønsket sabotasjelederne denne konsekvens for å få hatet til å flamme opp mot okkupasjonsmakten?

Forstår de etterpåkloke kritikere som ved flukt hadde veket unna å dele folkets kår under besettelsen, og som hadde glemt at troskapsplikten er gjensidig — forstår de nu under hvilke perspektiver det kritiserte Stortingets Presidentskap arbeidet i 1940? I sine siste timer sa Quisling til Scharffenberg at han, Quisling, ville bli farligere etter sin død. Dette begynner å gå i oppfyllelse, og blodtrykket er som man ser allerede steget på visse hold. Det gir ingen lise lenger hos de gjenlevende ansvarlige for Norges ulykke og de skyldige i eller forsvarere av skinnprosessen mot Quisling å vandre rundt på åstedene, delvis narkotisert av permanent festing for heltedåd, falsk patriotisme, usannhet og fortieelse.

Alexander Lange.

Krigsavgjørende forræderi -

(Forts. fra side 5.)

stab — og 1. april 1942 tikker Rachele Dübendorfer innholdet av planen gjennom sin telegraf-nøkkel til Moskva. Kun 4 dager etter at Hitler hadde behandlet sommeroffensiven 1942, lå planen om den på Stalins bord i Moskva!

Denne meldingen hadde ikke kjennetegnet «fra Werther», men hadde nøkkelordene «fra Teddy». Om Teddy foreligger ikke noen opplysninger. Men man har fått beviser for at i Hitlers så sterkt bevoktede Wolf-schanze arbeidet mange tyske offiserer som forrædere i Moskvass sold.

*

Under slaget om Stalingrad gikk en jevn strøm av meldinger fra WERTHER til Rössler.

9. november 1942, da tyskernes 6. armé hadde okkupert 9/10 av byen Stalingrad, sendte Direktør i Moskva spørsmål til LUCY i Sveits:

«Hvor er de bakerste forsvarsstillingene i de tyske avdelinger langs linjen sydvestlig for Stalingrad langs Don?»

Få timer senere følgende spørsmål:

«Hvor står nu tyskernes 11. og 18. Panzerdivision og 25. motoriserte Division, som tidligere var satt inn på frontavsnittet ved Brjansk?»

26. november 1942, da russernes panserkorps hadde lagt en ring rundt Stalingrad og den tyske 6. armé, sendte Direktør fra Moskva følgende spørsmål til Rado i Sveits:

«Send oppgave over konkrete forholdsregler som OKW treffer i forbindelse med den røde Armés fremstøt ved Stalingrad. Hva akter OKW å foreta seg?»

2. desember 1942 sendte Direktør følgende ordre til Rado:

«Deres viktigste oppgave i den nærmeste fremtid er å skaffe nøye greie på de tyske reserver bak fronten i Russland.»

25. desember 1942 forlangte Direktør av Rado:

«WERTHER skal gi klar beskjed om hvor mange reservedivisjoner som blir dannet av erstatninger innen 1. januar 1942. Svaret haster meget!»

16. januar 1943 ble WERTHER atter nevnt i telegram fra Direktør til Rado:

«LUCY's og WERTHER's informasjonen over den kaukasiske fronten og det viktigste over Østfronten samt transporten av nye divisjoner til Østfronten skal sendes uten forsinkelser, før alle andre meldinger. De siste

informasjoner fra WERTHER var meget verdifulle.»

Disse telegrammer ble oppfanget av tyskernes radiolyttingegrupper og dechiffrert. Man var ille ute i OKW og OKH. Alle beslutninger i OKW og OKH forelå i agenttelegrammer 3, 4 og 5 dager senere.

At katastrofen ved Stalingrad nu for en stor del kan tilskrives offisersgruppen Werther i OKW og OKH er en kjensgjerning. En sørgelig historie når man tenker på de tusenvis soldater som ble ofret og slaktet på grunn av simpelt forræderi begått av stabsoffiserer i trygg avstand fra fronten.

(Forts. i neste nr.)

—o—

NATO -

(Forts. fra side 5.)

mer fornuftig av dem å vende tilbake til nøytralitet, på linje med Sverige. Deres nåværende holdning tenderer til å kombinere provokasjon med fristelse — hvilket viste seg å være en skjebnesvanger kombinasjon i Polens tilfelle.

Norges aktive hærstyrker er ikke større enn Danmarks. De ville ha små muligheter for å stå imot en luftlandsatt styrke som ble satt inn i et støt mot Norges sydkyst. Og dessuten, dette område er bare en liten del av Norges 2600 kilometer langs kystlinje, selv om den er den strategisk viktigste. Okkupasjon av det Nordlige Norge ville lette russiske ubåter i å komme ut fra sine arktiske baser, og okkupasjon av havner på Norges Atlantkyst ville gjøre det mulig å operere mer effektivt mot NATO's forsyningslinjer.

Når man tar overblikk over NATO's nordflankes sårbarhet og den nåværende forsvarsløshet (present defencelessness) i Danmark og Norge, er det forbausende hvor liten oppmerksomhet man vier saken på det hold. Tilfredshet med problemet og mulighetene er vanskelig å forstå. Det er hittil altfor lett blitt antatt at en russisk bevegelse inn i dansk eller norsk område automatisk ville utløse gjengjeldelse med atomvåpen fra NATO's slagstyrker og at denne mottrussel skulle være tilstrekkelig til å avskrekke fra enhver slik bevegelse. Med utviklingen av atomstyrker på begge sider og med langdistanseraketter som leveringsmiddel, må man sette et stort spørsmålstegn ved denne oppfatning. (Uthevet av oss.) Hvis russerne, under et

SEPP DIETRICH DØD

En av de store fra Det tredje rikes tid, SS-Oberstgruppenführer Sepp Dietrich er avgått ved døden og begravet under stor tilslutning. Omkring 5 000 tidligere soldater fulgte sin kommandør fra dengang til graven. General der Waffen-SS Wilhelm Bittrich talte ved graven. Sepp Dietrich hadde et beveget soldaterliv bak seg fra han deltok som frivillig ved 1. Ulanregiment i første verdenskrig. Etter denne krig deltok han i frikorpskampene, hvor han høstet stor berømmelse og i 1931 fikk han i oppdrag av Hitler å sette opp en SS-avdeling til personlig beskyttelse av der Führer under møter o.l. Troppen vokste raskt og da den hadde nådd 800 mann, dannet Sepp Dietrich Leibstandarte SS «Adolf Hitler». Avdelingen deltok i alle brennpunkter under annen verdenskrig og dets fører ble overdyngnet med utmerkelser. Som den 16. offiser fikk han ekeløv med sverd og briljanter. Først da Tyskland kapitulerte 8. mai 1945 nedla også denne berømmelige avdeling våpnene. Sepp Dietrich, som på slutten hadde kommandoen over 6. SS-panserarmé, ble stilt for en alliert «rett» og dømt til livsvarig fengsel, men han ble sloppet ut etter kort tid. Denne legendariske troppefører ble 74 år gammel.

*

GODT REPRESENTERT

«Wochenzeitung der Juden in Deutschland» forteller at blant de sist valgte britiske underhusmedlemmer er 40 jøder. Av disse tilhører 38 Labour og 2 de konservative. I det forutgående underhus var det 34 jødiske medlemmer, og samtlige disse ble gjenvalgt.

*

eller annet passende påskudd, gjorde et plutselig fremstøt for å besette slike posisjoner og deretter øyeblikkelig tilbød forhandlinger på basis av rett til «fri passasje» til isfrie farvann, ville vestmaktene da innlate seg på en selvmorderisk storkrig med atomvåpen heller enn forhandle? Ikke noe område frembyr seg og inviterer til et slikt «fire og tyve timers støt» som den skandinaviske del av NATO's nordflanke — særlig i sin nåværende akutte svakhetstilstand.

—o—

IRLAND VIL IKKE MERE

Fristaten Eire vil trekke tilbake sine tropper på Kypros. En har i FN-regi hatt en bataljon der, ialt 518 mann. Grunnen til tilbaketrekningen er at FN har glemt å betale omkostningene for ekspedisjonen.

*

SEN ERKJENNELSE

Den britiske hovedanklager i Nürnberg, Sir Hartley Shawcross, hevder i et intervju med «Stern» at han synes Nürnbergforhandlingene ble fair ført, men det ble jo begått krigsforbrytelser på begge sider. De tyskere som fremdeles sitter innesperret i Spandau burde etter hans mening «forlengst vært løslatt». Han opplyser også at han vegret seg for å understøtte en offentlig kampanje som den russiske hovedanklager foreslo ham for å få tyskerne til å oppheve foreldelsesfristen for krigsforbrytelser.

Sir Hartley skriver følgende som noen og hver kanskje burde legge seg på hjertet: Jeg vil like lite bestride at det ble begått krigsforbrytelser på begge sider. Når likevel bare tyskere kom for seierherrenes tribunal, så kan det føres tilbake til det urgamle prinsipp «vae victis» — ve de overvunne. Nürnberg var utvilsomt seierjustis, men man kunne ikke overlate krigens tapere til tysk justis for på grunn av den — kanskje feilaktige — allierte politikk med betingelsesløs kapitulasjon var hele det tyske regjerings- og rettsapparat brutt sammen i 1945. Det er ikke så rart at han plutselig sier at «jeg klarte ikke å finne noen tilfredsstillelse ved galgene i Nürnberg». Her i Norge har som kjent Castberg også snakket om «seierherrens justis». Vi lurere bare på om dommere og anklagere fra dengang fortsatt kan finne tilfredsstillelse over eksekusjonspeltongene og gitterne. Eller om storparten av dem som Shawcross er kommet til sen erkjennelse?

*

U-BÅTKAPTEINEN ÆREKASEMENT

Den tidligere tyske u-båtkaptein Raimund Weisbach, som for 50 år siden brakte den tapre irske uavhengighetskjemper Sir Roger Casement fra Tyskland til Irland, besøkte 13. april i Dublin en utstilling til minne om Case-

ment. Som en vil erindre ble Casement satt iland fra Weisbachs u-båt samtidig med at det irske opprøret brøt ut, men ble kort etter tatt tilfange av engelskmenene, ført til London og der hengt. Sammen med Weisbach var også hans daværende vaktoffiser Otto Walter og tre medlemmer av besetningen. Tyskerne la ned en krans på Casements grav.

*

DEN SKREKKELIGSTE

FARE

Presidenten i Amerikas zionistorganisasjon, Jacques Torczyner, erklærte på en minnefest i forbindelse med 23 årsdagen for oppstanden i Warszawa-ghettoen at en styrkelse og gjenforening av Tyskland ville bety den skrekkeligste fare som verden stod overfor. Den største feil USA kunne gjøre, sa Torszyner, var å gjøre Bundesrepublikken til sin sterkeste allierte. Spørsmålet er bare om USA har noe annet valg hvis det fortsatt vil forsøke seg på å dominere Europa. England er jo verdiløst som alliert idag og de Gaulles Frankrike har sagt takk for seg.

—o—

KRISTNE VENNER

Har du lyst til å treffe gamle venner i et åpent miljø? — *Kristne Venner* møtes den første fredag hver måned i Collettsgate 43. Etter en tale er det bevertning og anledning til selskapeleg samvær.

Møtetid kl. 19.30.

ANNELISE PAROW

TANNINNSÆTNING

Trondheim

FOLK OG LAND

Kierschowsgt. 5, Oslo 4
Telefon 37 76 96
Boks 3214 - Sagene

Ekspedisjonstid: Tirsdag til fredag fra kl. 10 til kl. 15. Mandag og lørdag holdes kontorene stengt.

Redaktør Melsom kan bare påregnes truffet etter forutgående avtale.

Abonnementspriser:

Kr. 40,— pr. år, kr. 20,— pr. halvår i Skandinavia
Utlandet kr. 25,— pr. halvår. I nøytralt omslag innenlands: Kr. 50,— pr. år, kr. 25,— pr. halvår.

Løssalg kr. 1,—.

Bruk postgiror: 16 450.

Utgever A/S Folk og Land

Viking Boktrykkeri